

Foto: Ib Salomon.

Antropologen gør sig klar til at tage med ud på kontrolbesøg i landbruget.

Ph.d. projektet

Inger Annebergs Ph.d. projekt er etableret som et samarbejde mellem Institut for Husdyrbiologi og Sundhed, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet i Foulum og Afdeling for Antropologi og Etnografi, Det Humanistiske Fakultet, Aarhus Universitet på Moesgaard.

Antropolog udforsker samspillet mellem landmand og myndighed

Inger Anneberg vil undersøge, hvordan landmændene oplever samarbejdet med myndighederne om dyrevelfærd og den stigende grad af kontrol

CHARLOTTE FRANSEN • DYRLÆGE OG FREELANCEJOURNALIST

På Aarhus Universitet er der igangsat et stort 4-årig forskningsprojekt* om dyrevelfærd. Projektet, der ledes af Jan Tind Sørensen, har flere ph.d. studerende tilknyttet. En af dem er journalist og master i sundhedsantropologi, Inger Anneberg. Hun fokuserer på, hvordan man kan bibringe landmændene en øget forståelse for dyrevelfærd og på, hvordan myndighederne kan forstå landmændene, når det går galt. Hendes masterafhandling på antropologistudiet handlede om landmænd i krise.

- I mit feltarbejde mødte jeg landmænd med forskellige problemer med dyrevelfærd, økonomi eller med familiære problemer. Og jeg oplevede, at landmændene omgås en forfærdelig masse rådgivere, dyrlæger planteavlskon-

sulenter og foderstofkonsulenter. Alle mulige folk, der kommer og går på en landbrugsejendom. Så jeg synes, det var relevant at udforske, hvilken rolle alle disse rådgivere spiller, hvordan man snakker sammen, og hvordan landmanden selv opfatter det at få kontrol med hensyn til dyrevelfærd.

Grænseoverskridende kontrol

I landmandens professionelle liv er der mange spor af rådgivere og konsulenter.

- I dag er landmanden leverandør af fødevarer til en hel masse mennesker. Det er jo ikke bare hans egen familie, han skal brødføde, så det kræver selvfølgelig offentlig kontrol af, at alt er i orden. Men samtidig foregår produktionen på private matrikler, og det kan

*Projektet er tidligere omtalt i Dansk Veterinærtidsskrift nr. 6, 15. marts 2010.

være grænseoverskridende, at der ofte kommer nogen udefra.

Betydningen af hele tiden at blive kigget over skulderen er noget af det, Inger Anneberg vil studere.

- Jeg vil folde ud, hvordan landmanden på individniveau oplever den intensive kontrol. Hvor meget det fylder i hverdagen.

Ved de uvarslede velfærdsbesøg mener hun, at situationen nemt kan risikere at blive anspændt, fordi udgangspunktet for dyrlægen og landmanden er så forskelligt.

- De uvarslede besøg kan give anledning til konflikt, hvis landmanden føler sig presset arbejdsmæssigt.

Og kontroldyrlægerne er jo sendt ud af en myndighed, med den autoritet, det giver. En del af kontrollerne kan betyde træk i EU støtten, hvis der er problemer, og det kan dreje sig om rigtig mange penge. Hele kontrolfeltet bliver svære, når faget er under pres.

Professionalisering af landbruget

Ifølge Inger Anneberg er der mange faktorer, der er med til at øge presset på landmanden i dag.

- Først og fremmest selvfølgelig økonomien. Og mange større landbrug er blevet komplekse industrier, der stiller store krav til landmændene. Der er sket en kæmpe professionalisering af erhvervet. De skal vide en masse om dyr, medicin, økonomi og teknologi. Det er et stort og kompliceret fag, som drives af individualister, som alle sammen har deres egne virksomheder. Ofte er dyrene spredt på flere matrikler med flere forskellige hold, der passer dem, og måske er mange af medarbejderne fra Østeuropa og taler ikke ret meget dansk eller engelsk.

Det er ifølge Inger Anneberg en kæmpe udfordring for dyrlæger og konsulenter.

- De skal kunne håndtere flere forskellige roller som både brandslukkere i krisesituationer, rådgivere og pædagoger. De skal også kunne udføre kon-

trol af landmandens egenkontrol. Mange landmænd vil gerne selv kunne stille diagnoser og varetage behandlingen for at spare tid og penge. Og måske lytter landmanden ikke efter, selvom dyrlægen har en nyttig viden. Det kan være, fordi han tænker på regningen eller på, at det kan han bedre selv.

Mangelfuld viden

Inger Anneberg vil også forske i, hvordan landmanden selv ser på dyrevelfærd. Hun mener, der mangler viden på området, især når der er problemer.

- Vi ved ikke nok om, hvordan det opleves af landmændene, når der er problemer med dyrevelfærden. Man ved, at det går galt for nogle stykker om året. Så galt, at det kan ende med sager om vanrøgt. Men vi ved ikke, hvorfor nogle kommer så langt ud. Der ligger en stor forskningsmæssig udfordring i at nuancere og detaljere årsagerne. Jeg tror ikke, der er enkle forklaringer på det. Der er flere faktorer, der trænger til at blive belyst. Det er et område med mange holdninger og med meget lidt reel viden.

Inger Anneberg synes, man nemt kommer til at behandle landmænd med vanrøgtproblemer som rådne æg. Og det er hverken landmændene eller rådgiverne tjent med, mener hun.

- Vi burde kunne lære af det og trække denne viden frem i lyset. Det sker ikke i dag. Der er ingen læring i at se en bunke døde grise i nyhederne. Sensationsjagt betyder, at problemerne ikke nuanceres nok, og sensationerne bliver vi sjældent klogere af. Der sker ikke andet, end at forbrugerne gyser og forarges.

Inger Anneberg medgiver, at dyrevelfærd er et meget følsomt område for både landbrug, medier og forbrugere.

- Men jeg tror på, at hvis man tør møde dem, der har problemerne, og skabe dialog i stedet for at fokusere på straf og skyld, så kan det være et vigtigt skridt på vejen til større forståelse og dermed bedre dyrevelfærd. ■

» Jeg har aldrig kunnet forstå, at de, der var i en krisesituation, ikke bare fik hjælp. Men når man selv står i situationen, er det noget andet. Nu ved jeg, at det ikke er fordi, man ikke gider stå op om morgenen, men at der kan være mange faktorer, der spiller ind, både personlige og økonomiske.

Svineproducent, 23 år**

» Det er kommet de sidste 5-6 år. At man skal registrere alting, og at man kan blive trukket i EU-støtte, hvis man ikke overholder reglerne. Det er meget stressende i perioder, for der kan holde en person herude i gården om fem minutter og sige, at nu skal jeg se dokumentation for, at du har overholdt reglerne.

Svineproducent, 62 år**